

Mehriban Mirqasım qızı İSGƏNDƏROVA
Azərbaycan Kooperasiya Universitetinin doktorantı,

AZƏRBAYCANDA RƏQABƏT QABİLİYYƏTLİ SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFINDA VERGİ SİSTEMİNİN SƏMƏRƏLİLİYİNİN ARTIRILMASI İSTİQAMƏTLƏRİ

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi – Azərbaycanda rəqabət qabiliyyətli sahibkarlığın inkişafında vergi sisteminin səmərəliliyinin artırılması istiqamətlərinin müəyyənəşdirilməsidir. Bu məqsədlə rəqabət qabiliyyətli sahibkarlığın formalaşdırılması və inkişaf etdirilməsi problemləri açıqlanmışdır. Sahibkarlığın inkişafında vergilərin rolu nəzərə alınmaqla müasir fəaliyyət mexanizmlərinin hazırlanmasının vacibliyi əsaslandırılmışdır. Yeni çağırışlar diqqətdə saxlanılmaqla, ölkəmizdə daha rəqabətqabiliyyətli sahibkarlıq modelinin inkişaf etdirilməsində vergi sisteminin səmərəliliyinin artırılması üzrə təkliflər verilmişdir.

Tədqiqatın metodu – baxımından bir sıra metodlardan – analiz, sintez, müqayisə və ümumiləşdirmə metodlarından istifadə olunmuşdur. Bunlarla bərabər, rəqabət qabiliyyətli sahibkarlıq modelinin inkişaf etdirilməsində vergilərin roluna sair müxtəlif tədqiqatçıların elmi fikirləri və əsərləri nəzərə alınmışdır.

Tədqiqatın nəticələri – müasir dövrdə məqalədə verilmiş təkliflərdən və elmi müddəalardan rəqabət qabiliyyətli sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişafında vergi sisteminin səmərəliliyinin yüksəldilməsi tədbirlərinin hazırlanmasında və həyata keçirilməsində istifadəsi faydalı ola bilər.

Açar sözlər: Azərbaycan, sahibkarlıq, vergi sistemi, rəqabətqabiliyyətlilik, rəqabət qabiliyyətli sahibkarlıq modeli, vergi sisteminin səmərəlilik problemləri.

UOT: 334.772: 336.02

JEL: L26; M21; H71

DOI: <https://doi.org/10.54414/UYGC4499>

Giriş

Sahibkarlıq fəaliyyətinin rəqabət qabiliyyətinin artırılması müəyyən dərəcədə onun bütün bölmələrini əhatə edən, həmçinin onların yaxından əlaqələndirilməsini və mövcud resursların səfərbər edilməsini tələb edən mürəkkəb və hərtərəfli prosesdir. Bu hərəkətlər olmadıqda, sahibkarlıq subyekti sonda bazar mövqeyini itirir. Sahibkarlığın rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsi prosesi bazar mövqelərinin, onun problemlərinin və rəqabət üstünlüklərinin təhlilinin aparılması, konkret məqsəd və vəzifələrin qoyulması, rəqabət qabiliyyətinin dəyişməsinin qiymətləndirilməsi üçün strategiyaların və müvafiq meyarların hazırlanması kimi mərhələləri əhatə edir [1]. Ümumiyyətlə, müasir iqtisadi münasibətlər sistemində sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişafı və onun rəqabət qabiliyyətinin artırılması ölkənin ümumi iqtisadi rifahı və sosial sabitliyi üçün başlıca amillərdən biri sayılır.

Sahibkarların təşəbbüskarlıq imkanlarının reallaşması üçün münbit şəraitin yaradılması isə birbaşa dövlət siyasətindən və xüsusilə də vergi sisteminin strukturundan asılıdır. Vergi sisteminin strukturu, onun sabitliyi, şəffaflığı və proqnozlaşdırıla bilməsi sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyətinə təsir edən mühüm faktorlardan biridir. Vergi sistemi sahibkarlıq fəaliyyətinin stimullaşdırılmasında və ya əksinə, onun məhdudlaşdırılmasında həlledici təsirə malikdir. Bu baxımdan, vergi siyasətinin iqtisadi mühitə təsiri obyektiv şəkildə qiymətləndirilməli, onun rəqabət mühitinə yönəlik funksional imkanları düzgün təhlil edilməlidir.

Qeyd edək ki, sahibkarlığın rəqabət qabiliyyətini artırmaq üçün vergi yükünün optimal səviyyədə tənzimlənməsi vacib şərtədir və bu optimal səviyyə vergi gəlirlərini təmin etməklə yanaşı, sahibkarların inkişafına şərait yaratmalıdır. Bu məqsədlə diferensiallaşdırılmış vergi dərəcələrinin

tətbiqi, vergi güzəştləri, sadələşdirilmiş hesabat sistemləri və elektron vergi xidmətlərinin inkişaf etdirilməsi önəm kəsb edir.

Sahibkarlığın rəqabət qabiliyyətliliyinin artırılması məqsədilə vergi yükünün optimal səviyyədə saxlanması böyük önəm daşıyır. Bu səbəbdən vergi yükü daim izlənilməli, hər il müvafiq təhlillər aparılmalı və iqtisadi şəraitə uyğun ən uyğun göstərici müəyyənəşdirilməlidir. Ölkə iqtisadiyyatında sabit qiymət səviyyəsinin və davamlı inkişaf tempinin vacibliyi nə qədər önəmlidirsə, vergi yükünün düzgün tənzimlənməsi və optimal həddinin müəyyənəşdirilməsi də bir o qədər strateji əhəmiyyət daşıyır [2].

Bundan əlavə, vergi yükünün effektiv idarə olunması üçün onun qiymətləndirilməsi metodikasının da təkmilləşdirilməsi mühümdür. Vergi yükü yalnız nominal dərəcələrlə deyil, faktiki vergi ödənişlərinin istehsal həcminə, xalis mənfəətə və ya dövryyəyə nisbəti ilə ölçülməlidir. Vergi ödənişlərinin müəyyənəşdirilməsi, seçilmiş vergitutma obyektindən və verginin hesablanma mexanizmindən asılıdır. Vergitutma obyekti isə, əslində, biznesin hazırkı ölçüsünə və növbəti il üçün proqnozlaşdırılan inkişaf dinamikasına əsaslanır. Buna görə, sahibkarlıq subyektinin gələcək inkişafı barədə dəqiq və aydın təsəvvür formalaşmadan, optimal vergitutma formasının seçilməsi ilə bağlı düzgün qərar vermək mümkün deyil [3].

Sahibkarlığın rəqabət qabiliyyətinin artırılması məqsədilə vergi siyasətinin məqsədyönlü şəkildə qurulması və vergi yükünün balanslaşdırılmış səviyyədə saxlanması zəruridir. Dövlətin rolu burada fiskal və stimullaşdırıcı xarakter daşmalıdır. Vergi yükünün yalnız büdcə gəlirlərini artırmaq vasitəsi deyil, habelə sahibkarlıq fəaliyyətini canlandıran, rəqabəti gücləndirən və iqtisadiyyatın şaxələndirilməsini təmin edən bir alət kimi düşünlməsi vacibdir.

Rəqabət qabiliyyətli sahibkarlıq modelinin formalaşdırılması proseslərinin tədqiqi

Qeyd edək ki, kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri əsasən sənaye, xidmət və kənd təsərrüfatı sahələrində fəaliyyət göstərir, bu isə iqtisadi sistemin müxtəlifliyini daha da zənginləşdirir. Onlar adi istehsaldan tutmuş təhsil, səhiyyə və informasiya texnologiyaları sahələrinə qədər çoxsaylı sahələrdə innovativ həllər təqdim etmə potensialına malikdir. Bütün bunlar iqtisadiyyatın davamlı

inkişafı üçün mühüm şərtlərdəndir [4, s. 94]. İnkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsi açıq-aydın göstərir ki, kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri, eləcə də ümumi biznes strukturlarının milli iqtisadi sistemdə öz iqtisadi və sosial rollarını tam və effektiv şəkildə yerinə yetirə bilmələri üçün dövlətin hərtərəfli dəstəyinə ehtiyac vardır.

Bunlarla bərabər, Azərbaycan Prezidentinin 2017-ci il dekabrında imzaladığı fərmana əsasən fəaliyyətə başlayan Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi bu sahədə dövlət-özəl əməkdaşlığının əsas platformasına çevrilib. Fərmanın əsas məqsədi ölkədə sahibkarlığın, xüsusilə də kiçik və orta sahibkarlığın inkişafını dəstəkləmək və bu sahədə institusional islahatları reallaşdırmaqdır. Bu fərmanla dövlətin kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə münasibətində yeni və daha çevik idarəetmə mexanizmi formalaşdırılır ki, məqsəd sahibkarların fəaliyyətini, onların dövlət dəstəyi almasını sadələşdirmək, biznes mühitini daha əlverişli və şəffaf etməkdir. Habelə, agentlik vasitəsilə sahibkarlara müxtəlif sahələrdə məsləhət, maarifləndirmə və informasiya xidmətləri təqdim olunması, onların rəqabət qabiliyyətinin artırılması və ölkə iqtisadiyyatında iştirak imkanlarının genişləndirilməsi nəzərdə tutulur [5]. Bu yanaşma həm də regionlarda iqtisadi fəallığın artmasına, yeni iş yerlərinin yaradılmasına və qeyri-neft sektorunun gücləndirilməsinə xidmət edir. Ölkədə uzunmüddətli strateji planlar kiçik və orta sahibkarlıq sektorunun inkişafını prioritet olaraq müəyyənəşdirilib.

Digər tərəfdən, Azərbaycan hökuməti bu sahədə mövcud çətinliklərin aradan qaldırılması məqsədilə bir sıra institusional alətlər və mexanizmlər formalaşdırıb. Sahibkarlığın inkişaf fondu, Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi, Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyi kimi qurumlar vasitəsilə sahibkarlara güzəştli kreditlər, qrantlar, dövlət zəmanətləri və texniki dəstək göstərilir. Bu institutlar vasitəsilə reallaşdırılan layihələr sahibkarlığın maliyyə əlçatanlığını artırmaqla yanaşı, onların idarəetmə və planlaşdırma bacarıqlarını da gücləndirməyə xidmət edir. Azərbaycanda sahibkarlığın inkişafı istiqamətində dövlət tərəfindən reallaşdırılan dəstək tədbirləri əsasən Sahibkarlığın inkişaf fondu vasitəsilə reallaşdırılır. Bu fond, İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində fəaliyyət göstərərək maliyyələşdirmə, güzəştli kreditlərin verilməsi, ixracın təşviqi və monitorinq ilə yanaşı,

investisiya və infrastruktur yönümlü layihələrin icrasını da təşkil edir. Hər bir iqtisadi rayon üçün xüsusi prioritet sahələr müəyyənləşdirilir və bu istiqamətlər üzrə dəstək mexanizmləri tətbiq olunur. Dövlət yalnız maliyyə yardımı ilə kifayətlənməyib, habelə qeyri-maliyyə dəstək alətlərinin formalaşdırılması və tətbiqinə də xüsusi önəm verir. Hazırda Kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı üçün bu qeyri-maliyyə vasitələrinin genişləndirilməsi əsas istiqamətlərdən biri hesab olunur. Sözügedən prioritetlərin müəyyənləşdirilməsi və reallaşdırılmasında isə dövlətin iqtisadi siyasəti həlledici əhəmiyyət daşıyır [6, s.206].

Qeyd etməliyik ki, Azərbaycanda kiçik və orta sahibkarlığın inkişaf səviyyəsi əsasən kəmiyyət göstəriciləri əsasında qiymətləndirilir. Lakin cəmiyyətlə sahibkarlıq arasındakı qarşılıqlı təsiri daha dərinlən anlamaq üçün keyfiyyət göstəricilərinə əsaslanan yanaşma daha uyğundur. Məsələn, Kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyəti nəticəsində yeni texnologiyalar tətbiq olunur, innovativ məhsullar yaradılır və bununla da əmək məhsuldarlığında artım müşahidə edilir, bazarda isə keyfiyyətli və münasib qiymətə məhsullar təklif olunur. Keyfiyyət göstəricilərinin əhatə dairəsi geniş olduğu üçün bu yanaşma ayrıca bir tədqiqat istiqaməti kimi nəzərdən keçirilə bilər. Keyfiyyətli qiymətləndirməyə nail olmaq üçün kapital məhsuldarlığı, fondların verimliliyi və fond tutumu, əsas fondların yenilənmə səviyyəsi, eləcə də innovasiyaların tətbiqinin səmərəliliyi kimi göstəricilər təhlil edilməlidir [7, c. 343]. Bunlarla yanaşı, kiçik və orta sahibkarlığın inkişafında mövcud problemlərin aradan qaldırılması bir sıra amillərdən, əsasən də dövlətin reallaşdırdığı tənzimləmə siyasətindən, həmin subyektlərin fəaliyyətinin canlandırılması üzrə prioritet istiqamətlərin müəyyənləşdirilməsindən, habelə regionlar üzrə məqsədyönlü kompleks proqramların hazırlanması və tətbiqindən birbaşa asılıdır [8].

Azərbaycanda rəqabət qabiliyyətli sahibkarlıq modelinin inkişafında vergi sisteminin rolunun yüksəldilməsi yolları

Qeyd edək ki, kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri üçün geniş tətbiq olunan digər vergi forması sadələşdirilmiş vergidir. Sadələşdirilmiş vergi sistemi kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri üçün nəzərdə tutulmuş, vergi uçotunu və hesabatını

asanlaşdıran, habelə inzibati xərcləri minimuma endirən xüsusi vergi rejimidir. Bu sistemin əsas məqsədi kiçik və orta sahibkarların fəaliyyətini stimullaşdırmaq, onların vergi yükünü yüngülləşdirmək və vergitutma prosesini daha sadə və şəffaf etməkdir. Sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi olmaq üçün müəyyən tələblər mövcuddur. Belə ki, hüquqi və fiziki şəxslərin illik gəliri (dövriyyəsi) qanunla müəyyənləşdirilmiş həddi aşmamalıdır. Hal-hazırda bu hədd 200.000 manat səviyyəsində müəyyənləşdirilib. Əgər bu məbləğ aşılırsa, həmin sahibkarlıq subyektləri növbəti ildən etibarən ümumi vergi rejiminə keçməli olurlar. Sadələşdirilmiş vergi dərəcəsi isə əsasən 2% və ya bəzən 4% səviyyəsində tətbiq olunur. Bu dərəcə sahibkarın fəaliyyət növünə, coğrafi yerləşməsinə və bəzən fəaliyyət göstərdiyi sahəyə görə dəyişə bilər. Məsələn, bəzi ticarət və xidmət sahələrində 4% dərəcə tətbiq edildiyi halda, digər fəaliyyət sahələrində bu dərəcə 2% ola bilər.

Bunlarla bərabər, kiçik və orta sahibkarlıqda sadələşdirilmiş vergitutma sistemindən istifadənin üstünlükləri məsələsi son illər aktuallaşır. Çünki, vergi yükünün azaldılması belə müəssisələrin inkişafı üçün əlavə vəsaitə malik olmasına imkan verir ki, bu da əlavə iş yerləri yaratmağa, müştərilərə keyfiyyətli mal və xidmətlər təqdim etməyə və büdcəni vergilərlə doldurmağa imkan verir. Kiçik və orta sahibkarlığın mövcud fəaliyyət şəraitində bir çox problemlər yaranır ki, sadələşdirilmiş vergitutma sistemindən istifadə təbii baxımdan əsirli tədbirlərdən biridir. Sadələşdirilmiş vergi sistemi əsasən kiçik və orta sahibkarlıq üçün nəzərdə tutulmuş xüsusi vergi rejimidir [9, c.280]. Digər tərəfdən, sadələşdirilmiş verginin tətbiqi forması onun üstünlüklərindən biridir. Ənənəvi vergi sisteminə sahibkarlar gəlirlərini və xərclərini ayrılıqda uçota almalı, gəlirdən çıxarılacaq biləcəklər xərcləri əsaslandırmalı və buna uyğun olaraq gəlir vergisi ödəməlidirlər. Lakin sadələşdirilmiş vergi sisteminə bu cür çətinliklər yoxdur, sahibkar sadəcə ümumi dövriyyəsi üzrə müəyyən faizlə vergi ödəməklə öhdəliklərini yerinə yetirmiş olur ki, bu da sahibkarlar üçün hesabatlığın və vergi ödəmələrinin sadələşməsinə səbəb olur. Sadələşdirilmiş vergi sisteminin tətbiqində bəzi istisnalar da mövcuddur. Məsələn, iri sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan, lisenziyalaşdırılan və ya xüsusi nəzarət tələb edən fəaliyyət sahələrində çalışan

şəxslər bu sistemdən istifadə edə bilməzlər. Habelə, idxal və ixrac əməliyyatları ilə məşğul olan, maliyyə və bank fəaliyyəti göstərən təşkilatlar da sadələşdirilmiş vergi sistemindən kənarda saxlanılır. Bu, dövlətin maliyyə şəffaflığına nəzarət etmək və iri həcmli vergi potensialının düzgün qiymətləndirilməsini təmin etmək məqsədilə tətbiq etdiyi yanaşmadır.

Bunlarla bərabər, sadələşdirilmiş vergi ödəyicilərinin mühasibat uçotu tələbləri də digər rejimlərlə müqayisədə daha sadədir. Onlar gəlir və xərclərin detallı uçotunu aparmaq əvəzinə yalnız dövriyyələrini qeydə almaqla kifayətlənə bilirlər. Habelə, onlar aylıq və ya rüblük olaraq sadələşdirilmiş vergi bəyannaməsi təqdim etməlidirlər. Bu bəyannamə vasitəsilə sahibkarlar aidiyyəti dövrdəki dövriyyələrini göstərir və bu məbləğə uyğun vergi ödənişi edirlər. Vergi orqanları da bu hesabat əsasında nəzarəti reallaşdırırlar. Sadələşdirilmiş vergi sistemi, xüsusilə yeni fəaliyyətə başlayan sahibkarlar üçün əlverişli bir mexanizmdir. Bu sistem onlara ilkin mərhələdə sadə vergi öhdəlikləri ilə bazara daxil olmağa, fəaliyyətlərini rəsmi şəkildə reallaşdırmağa və gələcəkdə daha böyük biznesə keçid üçün təməl yaratmağa imkan verir. Bu vergitutma növü fərdi sahibkarlığın inkişafına stimullaşdırıcı təsir göstərir, biznesin leqallaşdırılmasına və kölgə iqtisadiyyatı ilə mübarizəyə önəmli təsir göstərir [10, c.161]. Çünki sadə və əlçatan vergi rejimi, sahibkarları qeydiyyatdan keçməyə və rəsmi fəaliyyət göstərməyə təşviq edir.

Məlumdur ki, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə tətbiq olunan digər bir vergi növü əlavə dəyər vergisidir ki, bu vergi növü müasir vergi sistemlərinin əsas sütunlarından biri olmaqla, ölkə iqtisadiyyatının tənzimlənməsində və büdcə gəlirlərinin formalaşdırılmasında önəmli rol oynayır. Bu vergi növü, istehsal və satış zəncirinin bütün mərhələlərində malların və xidmətlərin dəyərində əlavə edilən vergidir. Azərbaycanda əlavə dəyər vergisinin tətbiqi 1990-cı illərdən başlayaraq inkişaf edib və bu gün həm iri, həm də kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərini əhatə edir. Əsas məqsədi dövriyyədən gəlir əldə edən subyektlərin iqtisadi fəaliyyətini şəffaflaşdırmaq və dövlət büdcəsinə sabit vergi axını təmin etmək olan əlavə dəyər vergisi, kiçik və orta sahibkarlıq sektorunda da iqtisadi münasibətlərin mühüm ele-

mentinə çevrilib. kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri ölkə iqtisadiyyatında mühüm çəkiyə malikdir və onların əlavə dəyər vergisi öhdəlikləri bu subyektlərin fəaliyyət istiqamətlərindən, dövriyyə məbləğindən və vergi uçotu sistemindən asılı olaraq fərqlənir.

Bizə görə, kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri üçün vergi uçotu və hesabatlılıq məsələləri də xüsusi diqqət tələb edir. Elektron vergi sistemlərinin tətbiqi, onlayn kassa aparatları və elektron qaimə-fakturalar vasitəsilə sahibkarlar öz vergi öhdəliklərini daha asan və şəffaf şəkildə yerinə yetirə bilirlər ki, bu da vergi inzibətçiliyinin təkmilləşdirilməsinə və kölgə iqtisadiyyatının böyüməsinin qarşısının alınmasına və azaldılmasına töhfə verir. Kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri üçün vergi sistemi dövlətin fiskal maraqlarına xidmət etməklə yanaşı, bu sahənin inkişafı üçün əlverişli mühit yaradır. Əsas məqsəd vergi yükünün ədalətli və balanslı şəkildə bölüşdürülməsi, sahibkarların fəaliyyətinin stimullaşdırılması və onların vergi ödəyicisi kimi maraqlarının qorunmasıdır. Gələcəkdə vergi islahatlarının davam etdirilməsi və sahibkarlıq mühitinin daha da liberallaşdırılması kiçik və orta sahibkarlıq sektorunun dinamik inkişafına şərait yaradacaqdır. Kiçik və orta sahibkarlığın fəallaşdırılması üçün elə bir vergi sistemi qurulmalıdır ki, bu sistem dövlət üçün effektiv və rəqabətə davamlı, vergi orqanları baxımından rahat tətbiq edilə bilən, biznes subyektləri üçün sadə və əlçatan olsun [11].

Nəticə

Beləliklə, hesab edirik ki, ölkəmizdə kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı üçün çoxsaylı imkanlar mövcuddur. Lakin bu imkanların reallaşması üçün sistemli və uzunmüddətli islahatlar tələb olunur və bununla bağlı bir qrup məsələlər nəzərə alınmalıdır:

– İlk növbədə, dövlətin, cəmiyyətin və özəl sektorun birgə əməkdaşlığı ilə bu sahədə dayanıqlı və səmərəli bir inkişaf modelinin qurulması mümkündür. Belə bir model isə yalnız iqtisadi artıma deyil, habelə sosial rifah və regionların balanslı inkişafına mühüm töhfə verə bilər;

– Daha sonra qeyd edək ki, vergi sistemi kiçik və orta sahibkarlığın yaranması və inkişafına fəal şəkildə dəstək verməli, milli iqtisadiyyatın quruluşuna uyğunlaşdırılmalı və ölkənin ümumi

sosial-iqtisadi vəziyyətini, habelə ayrı-ayrı regionlardakı mövcud şəraiti nəzərə almalıdır;

– Ümumilikdə, Azərbaycanda tətbiq olunan vergi mexanizmi kiçik və orta sahibkarlığın fəaliyyəti üçün daha faydalı, təşviqədar, qoruyucu və istiqamətverici funksiyaları ilə seçilməli, onun sosial xarakteri gücləndirilməlidir və s.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Воронов, Н.Д. Конкурентоспособность малого и среднего предпринимательства: сущность, пути повышения, взаимосвязь с теневой экономикой / Н.Д. Воронов // Теневая экономика. – 2021. – Т. 5, № 4, – С. 307-326.

2. Yusufov, O.Ç. Azərbaycanda vergi siyasətinin iqtisadi artıma təsirinin təhlili. Audit, 2021, 1 (31), s.36-48.

3. Звягина, Е.М. Влияние налогообложения на конкурентоспособность малого бизнеса / Е.М. Звягина, О.А. Зайцева // Ученые записки Санкт-Петербургского университета управления и экономики. – 2015. № 2(50). – С. 81-89.

4. Алиев, Ш.Т. Важнейшие детерминанты устойчивого развития экономики Азербайджана. Баку, «Элм», 2010. - 196 с.

5. Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinin yaradılması haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. Bakı, 28 dekabr 2017.

6. Əvəzov, Y. Azərbaycanın regionlarında sahibkarlıq fəaliyyətinin təşkilatı-iqtisadi və

maliyyə mexanizmləri. Geostrategiya jurnalı, noyabr-dekabr 2024, № 06 (84), s.203-207.

7. Алиев Ш.Т. Моделирование инноватизации национальной экономики в современных условиях // Научное обозрение, 2014 , № 06, С. 342-346.

8. İbrahimli V.Ə. Kiçik və orta biznesin inkişafının regional aspektləri. s.1-7 // <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/2079510>.

9. Гришина, Н.А. Использование упрощенной системы налогообложения предприятиями малого и среднего бизнеса / Н.А. Гришина // Современные проблемы экономического развития предприятий, отраслей, комплексов, территорий: Материалы Международной научно-практической конференции, Хабаровск, 30 апреля 2024. – С. 278-284.

10. Кулешова, М.С. Упрощенная система налогообложения для субъектов малого предпринимательства / М.С. Кулешова // Актуальные проблемы развития хозяйствующих субъектов, территорий и систем регионального и муниципального управления: Материалы 17-й Международной научно-практической конференции, Курск, 02–03 июня 2022. – С. 159-163.

11. Əkbərov, T.B. Sahibkarlıq fəaliyyətində stimullaşdırıcı amillərdən istifadənin təkmilləşdirilməsi. İqtisad üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiyanın avtoreferatı. Naxçıvan, 2015, 24 s.

Мехрибан Миргасым кызы ИСКЕНДАРОВА
докторант Азербайджанского Университета Кооперации,

НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ В РАЗВИТИИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В АЗЕРБАЙДЖАНЕ

Резюме

Целью исследования является выявление направлений повышения эффективности налоговой системы в развитии конкурентоспособного предпринимательства в Азербайджане. Для этого раскрыты проблемы формирования и развития конкурентоспособного предпринимательства. Обоснована важность разработки современных механизмов воздействия, учитывающих роль налогов в развитии предпринимательства. Даны предложения по повышению эффективности налоговой системы в развитии более конкурентоспособной модели предпринимательства в Азербайджане с учетом новых вызовов.

Метод исследования – включал в себя ряд методов: анализ, синтез, сравнение и обобщение. При этом учитывались научные идеи и труды ряда других исследователей, посвященные роли налогов в развитии конкурентоспособной предпринимательской модели.

Результаты исследования – изложенные в статье предложения и научные положения могут быть полезны при подготовке и реализации мероприятий по повышению эффективности налоговой системы в сфере развития конкурентоспособной предпринимательской деятельности в современных условиях.

Ключевые слова: Азербайджан, предпринимательство, налоговая система, конкурентоспособность, конкурентная модель предпринимательства, проблемы эффективности налоговой системы.

Mehriban Mirgasim ISGANDAROVA

doctoral student of Azerbaijan

University of Cooperation

DIRECTIONS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF THE TAX SYSTEM IN THE DEVELOPMENT OF COMPETITIVE ENTREPRENEURSHIP IN AZERBAIJAN

Summary

The purpose of the study is to the purpose of the study is to identify directions for increasing the efficiency of the tax system in the development of competitive entrepreneurship in Azerbaijan. For this purpose, the problems of forming and developing competitive entrepreneurship have been explained. The importance of developing modern mechanisms of action, taking into account the role of taxes in the development of entrepreneurship, has been substantiated. Taking into account new challenges, proposals have been made to increase the efficiency of the tax system in the development of a more competitive entrepreneurship model in our country.

The research method – in terms of a number of methods – analysis, synthesis, comparison and generalization – was used. Along with these, the scientific ideas and works of various other researchers on the role of taxes in the development of a competitive entrepreneurial model were taken into account.

The results of the study – in modern times, the proposals and scientific provisions presented in the article may be useful in the preparation and implementation of measures to improve the efficiency of the tax system in the development of competitive entrepreneurial activity.

Key words: Azerbaijan, entrepreneurship, tax system, competitiveness, competitive entrepreneurship model, efficiency problems of the tax system.